DOI: https://doi.org/10.32782/mer.2026.109.3

УДК 338.1:339.9(477+4-67)

МАКРОЕКОНОМІЧНА СТАБІЛЬНІСТЬ ЯК ДРАЙВЕР СТАЛОГО РОЗВИТКУ: СИНЕРГІЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ТА ТРЕНДОВОГО АНАЛІЗУ НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН[1]

Єфіменко Аліна Юріївна
докторка філософії,
асистентка кафедри економічної кібернетики,
Сумський державний університет
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-2810-0965
E-mail: a.yefimenko@uabs.sumdu.edu.ua

У статті досліджено взаємозв'язок між макроекономічною стабільністю та сталим розвитком на основі поєднання бібліометричного аналізу та оцінювання їх кількісних індикаторів. За допомогою наукометричної бази Scopus проаналізовано динаміку наукових публікацій за 2015-2025 рр., визначено основні тематичні напрями досліджень на основі сформованих кластерів та особливості міжнародної наукової співпраці у контексті макроекономічної стабільності та сталого розвитку. Досліджено соціально-економічні та зовнішньоекономічні тенденції України та 30 європейських країн, які належать до одного кластеру наукової співпраці на основі описових статистик.

Ключові слова: *макроекономічна стабільність, сталий розвиток, ВВП, соціально-економічний розвиток, рівень інфляції, зовнішньоекономічна діяльність, цілі сталого розвитку.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобальної економічної турбулентності, геополітичної нестабільності та структурних трансформацій світової економіки питання макроекономічної стабільності набуває особливої актуальності. Паралельно з цим, концепція сталого розвитку трансформується від декларативного підходу Організації Об'єднаних Націй до системної парадигми формування економічної політики, що інтегрує економічні, соціальні та екологічні виміри. Відповідно, виникає необхідність переосмислення наукових підходів до макроекономічної стабільності в контексті сталого розвитку, що відображає еволюцію теоретичних і прикладних досліджень у цій сфері. Відповідно до Концепції сталого розвитку особливого значення набуває Ціль сталого розвитку 8, спрямована на забезпечення гідної праці та стійкого економічного зростання [1]. Водночас в умовах глобалізації важливу роль відіграє Ціль сталого розвитку 17, яка передбачає розвиток партнерства задля досягнення цілей сталого розвитку [1]. Комплексна реалізація зазначених цілей формує підґрунтя для зміцнення макроекономічної стабільності, підвищення економічної стійкості та забезпечення довгострокового сталого економічного зростання країни.

Попри значний масив наукових праць, залишається недостатньо дослідженою еволюція наукових підходів до макроекономічної стабільності саме через призму бібліометричного аналізу, який дозволяє виявити динаміку дослідницьких трендів, наукові центри у регіональному вимірі та тематичні кластери. Особливої уваги потребує порівняльний аспект, що охоплює Україну та європейські країни, оскільки їхні економічні траєкторії відрізняються за рівнем інституційної зрілості, макрофінансової стійкості та інтеграції у глобальні ланцюги створення вартості.

Актуальність дослідження посилюється необхідністю формування нових підходів до економічної політики України в умовах воєнних викликів, післявоєнної відбудови та євроінтеграційного курсу. Це зумовлює потребу в системному аналізі соціально-економічних та зовнішньоекономічних тенденцій та наукового дискурсу щодо макроекономічної стабільності й сталого розвитку, що дозволить виявити закономірності їх взаємозв'язку та окреслити перспективні напрями подальших досліджень і політичних рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці макроекономічної стабільності та сталого розвитку присвячено праці таких дослідників, як Д. В. Олексієнко [2], О. В. Ханова та С. О. Скібіна [3], А. Л. Бикова та О. С. Галєєв [4], Т. О. Степаненко [5], К. Ю. Величко [6], А. Огієнко [7], С. А. Суле, М. Л. Емек, Л. Хакім, Т. Р. Путро [8], Ц. Лю, Я. та Ш. Ян [9], Ю. М. Деревянка [13], Л. Г. Мельника [14], В. І. Вороненка [15] та інші роботи українських та іноземних науковців.

Слід зазначити, що у роботі Д. В. Олексієнко [2] значна увага приділяється розробці та імплементації макроекономічних моделей післявоєнного віднов-

[1] Це дослідження виконане в рамках Проєкту № 2025.05/0015 за рахунок коштів гранту Президента України, наданого Національним фондом досліджень України (номер д/р 0126U003031).

© Єфіменко А. Ю., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

лення України, які мають практичне застосування в державній політиці регулювання відбудови економіки. Ключовий фокус дослідження включає такі напрями, як оцінку масштабів економічних втрат і потреб у відновленні, визначення джерел та механізмів мобілізації ресурсів для відбудови, аналіз трансформацій людського капіталу та відновлення інтелектуального потенціалу та адаптацію світового досвіду до українських умов. У цьому контексті, А. Л. Бикова та О. С. Галєєв [4] також розглядають макроекономічну стабільність, але через систему індикаторів її оцінки в Україні у післявоєнний період. На противагу цьому, у роботі [3] визначено методику вимірювання оцінювання рівня сталого розвитку в країнах Європейського Союзу. Робота К. Ю. Величко [6] об'єднує попередні напрями досліджень, зокрема, розглядаються виклики та стратегічні пріоритети макроекономічної політики України у контексті євроінтеграції.

Т. О. Степаненко [5] розглядає теоретичні та методичні засади сталого розвитку підприємництва, що охоплює реалізацію 8 ціллі Концепції сталого розвитку. У роботі розроблено методичний підхід до оцінювання потенціалу сталого розвитку та визначено складові етапи процесу та елементи системи управління сталим розвитком підприємства. А. Огієнко [7] у своїй роботі деталізував особливості сталого розвитку підприємництва у розрізі дослідження його перспектив та перешкод. У роботі визначено ключові напрями сталого розвитку України, серед яких: підвищення конкурентоспроможності шляхом імплементації принципів сталості, раціональне використання ресурсного потенціалу, а також формування та посилення екологічної відповідальності підприємницького сектору.

С. А. Суле та інші [8] оцінюють, як процентні ставки, інфляція, прямі іноземні інвестиції та коливання валютного курсу як ключові макроекономічні індикатори впливають на зростання аграрного сектору. Ц. Лю та інші [9] розглядають економічний ризик як ключовий фактор, що впливає на траєкторії розвитку національних економік і має значні наслідки для внутрішньоекономічних показників, системи управління та досягнення цілей сталого розвитку.

Таким чином, актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю комплексного дослідження взаємозв'язку між макроекономічною стабільністю та сталим розвитком у контексті сучасних викликів. Особливого значення набуває поєднання бібліографічного та трендового аналізу, що дозволяє не лише узагальнити наукові підходи, а й виявити реальні динамічні закономірності розвитку. Незважаючи на значний науковий доробок, у наявних дослідженнях недостатньо комплексно розглянуто синергію між макроекономічною стабільністю та сталим розвитком саме на основі інтеграції бібліометричних підходів і трендового аналізу, а також не врахований порівняльний аспект України та країн Європейського Союзу в єдиній аналітичній рамці.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження еволюції наукових підходів до макроекономічної стабільності та сталого розвитку на основі бібліометричного аналізу, а також оцінка ключових соціально-економічних та зовнішньоекономічних тенденцій у країнах Європи та Україні.

Для досягнення поставленої мети передбачається вирішення таких завдань:

– проаналізувати теоретико-методологічні підходи до трактування макроекономічної стабільності та сталого розвитку в сучасній економічній науці;

– здійснити бібліометричний аналіз наукових публікацій з метою виявлення динаміки дослідницької активності, ключових тематичних напрямів та географічного перерозподілу наукових робіт;

– ідентифікувати основні тренди розвитку наукового дискурсу щодо взаємозв'язку макроекономічної стабільності та сталого розвитку;

– провести порівняльний аналіз соціально-економічних та зовнішньоекономічних показників України та країн Європи, що знаходяться в одному кластері за результатами бібліографічного аналізу, в контексті макроекономічної стабільності та сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для визначення сучасних наукових тенденцій у дослідженні взаємозв'язку макроекономічної стабільності та сталого розвитку було проведено бібліометричний аналіз наукових публікацій, індексованих у міжнародній наукометричній базі даних Scopus. Отримані результати дозволили оцінити динаміку наукового інтересу до досліджуваної проблематики (рис. 1).

Слід зазначити, що протягом останніх десяти років кількість наукових публікацій у розрізі тематики макроекономічної стабільності збільшувалася з 167 документів у 2015 році до 878 документів у 2025 році, що обумовлюється посиленням уваги наукової спільноти до проблем забезпечення економічної стійкості в умовах глобальних фінансових криз, пандемічних викликів, геополітичної нестабільності та необхідності досягнення цілей сталого розвитку. Така динаміка свідчить про зростання актуальності досліджень, спрямованих на вивчення механізмів підтримання макроекономічної рівноваги та формування ефективної економічної політики.

На наступному кроці було виявлено ключові напрями досліджень, які були згруповані у чотирнадцять тематичних кластерів на основі 516 ключових слів (рис. 2). Всього було побудовано 6054 та 8301 внутрішніх та зовнішніх зв'язків.

У таблиці 1 представлено якісний склад кластерів та ключові тематичні напрями. Слід відзначити, що ключовим словом першого кластеру було фінансова стабільність, яке мало 236 зв'язків та згадувалося у 266 документах, що визначило тематичний напрям цього кластеру. Для другого кластеру основним ключовим словом було інфляція, яке мало 213 зв'язків та згадувалося у 179 документах. Ключові слова другого

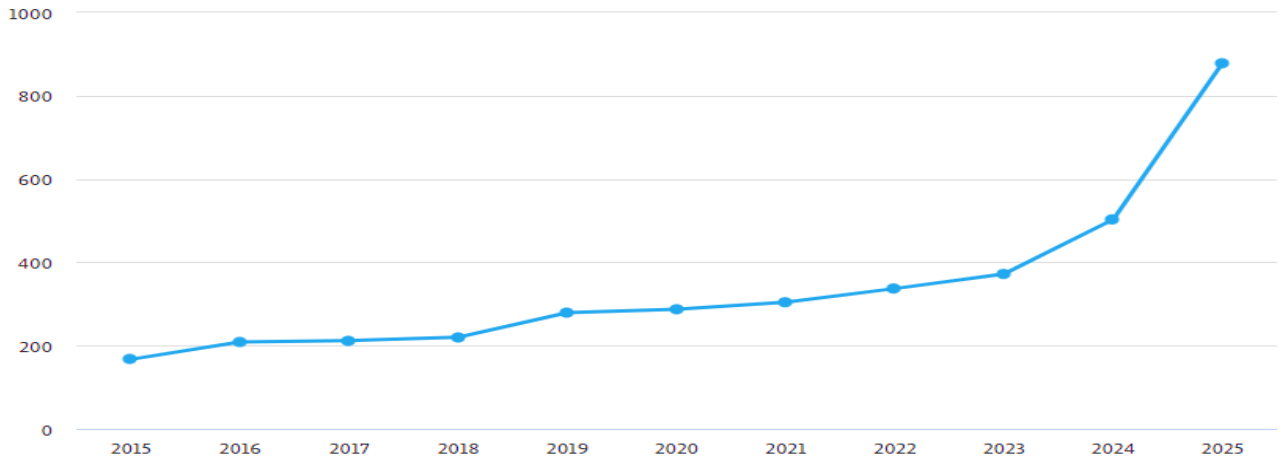

Рисунок 1 – Динаміка наукових робіт у розрізі поняття «макроекономічна стабільність» протягом 2015–2025 років

Джерело: сформовано автором на основі наукометричної бази Scopus

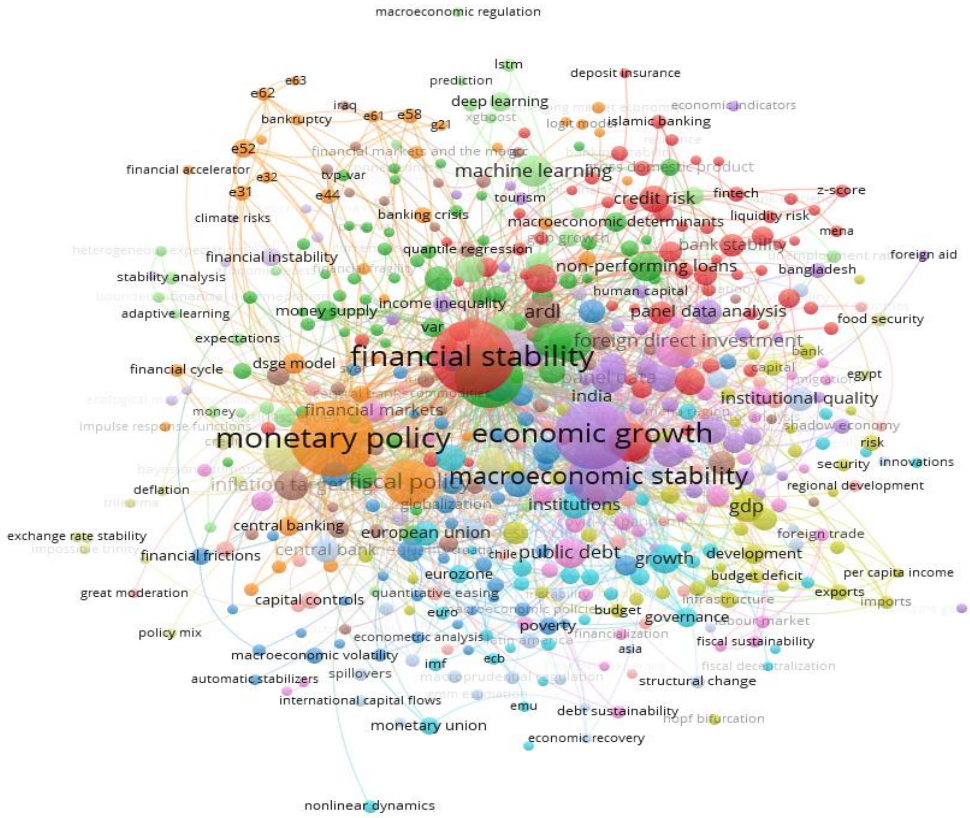

Рисунок 2 – Візуалізаційна карта контекстуально-часового виміру досліджень з питань макроекономічної стабільності протягом 2015–2025 років

Джерело: сформовано автором за допомогою VOSviewer 1.6.20.0 на основі наукометричної бази Scopus

кластеру охоплювали також й індикатори макроекономічної стабільності, зокрема валютний курс, фіскальну та монетарну політику, платіжний баланс та інші параметри. Сукупність цих термінів свідчить про концентрацію наукових досліджень на питаннях оцінювання стану національної економіки та виявлення чинників макроекономічної рівноваги. Основним ключовим словом третього кластеру було економічна стабільність, яке мало 60 зв'язків та згадувалося у 30 документах. Ключовим словом четвертого кластеру є ВВП (71 зв'язок, охоплення – 44 документи), що є основним показником макроекономічного зростання та рівноваги. Ключовим словом п'ятого кластеру є економічне зростання, яке має 229 зв'язків та згадується у 224 документах. Клю-

човим словом п'ятого кластеру є зростання, яке має 82 зв'язки та згадується у 41 документі. Ключовим словом шостого кластеру є зростання, що визначає його тематичний напрямок. Слід зазначити також, що ключовим словом сьомого кластеру є монетарна політика, яке мало 244 зв'язки та згадувалося у 277 документах. Ключовим словом восьмого кластеру є інфляційне таргетування (58 зв'язків, охоплення – 45 документів), що є одним із дієвих інструментів монетарної політики. Ключовим словом дев'ятого кластеру є державний борг, яке мало 72 зв'язки та згадувалося у 44 документах. Ключовим словом десятого кластеру є прямі іноземні інвестиції, яке мало 86 зв'язків та згадувалося у 55 документах. Одинадцятий, дванадцятий, тринадцятий та чотирнадцятий кластери не мають чітко виражених домінуючих ключових слів, які б інтегрували всі елементи в єдину концептуальну рамку, що свідчить про їх міждисциплінарний характер.

Окрім виявлення основних тематичних напрямів досліджень макроекономічної стабільності через ана-

Таблиця 1 – Тематичні напрями сформованих кластерів ключових слів публікацій у розрізі теми макроекономічної стабільності

Номер кластеру	Кількість ключових слів	Ключові слова	Тематичний напрям
Перший (червоний)	64	агентоорієнтована модель, штучний інтелект, капітал банків, банківських нагляд, економетричне моделювання, бібліометричний аналіз, кредитний ризик, комерційний банк, фінансова стабільність, цифрова трансформація, фінансові інновації, фінансовий ризик та інші.	Фінансова стабільність
Другий (зелений)	57	асиметрія, Китай, криптовалюти, обмінний курс, поточний рахунок, фінансове посередництво, фіскальні правила, ВВП, інфляція, макроекономічні детермінанти, попит на гроші, пропозиція грошей, непрацюючі кредити та інші.	Макроекономічні детермінанти
Третій (синій)	48	валютний союз, ризик дефолту, економетричний аналіз, економічна стабільність, економічна інтеграція, економіка, зайнятість, глобалізація, індикатори, нерівність, міжнародна торгівля, макроекономіка та інші.	Економічна стабільність
Четвертий (оливковий)	42	банк, бюджет, ВВП, геополітика, девальвація, бізнес-середовище, капітал, конкурентність, дефіцит, розвиток, експорт, імпорт, промислова політика, інвестиції, управління тощо.	Макроекономічна рівновага
П'ятий (фіолетовий)	39	корупція, підприємництво, економічний зростання, нерівність доходів, макроекономічна стабільність, економічні індикатори, інновації, фінансовий розвиток, фінансовий сектор, людський капітал, панельні дані, міжнародна допомога та інші	Економічне зростання
Шостий (блакитний)	38	економічна ефективність, економічна стійкість, зростання, економічна політика, Європейський Союз, єврозона, фіскальна політика, споживання енергії, публічні фінанси та інші.	Євроінтеграційна економічне зростання
Сьомий (помаранчевий)	37	банківське регулювання, банківські кризи, валютна криза, європейські центральні банки, фінансовий цикл, монетарна політика, фінансовий акселератор, фінансова лібералізація тощо.	Монетарна політика
Восьмий (коричневий	37	диверсифікація, ринок житла, індустріалізація, інфляційне таргетування, політичний ризик, ціна на акції, макроекономічні змінні, інфляційні очікування, гравітаційна модель тощо.	Інструментарій монетарної політики
Дев'ятий (рожевий)	36	державний борг, боргова стабільність, фіскальна стабільність, ринок праці, макроекономічні шоки, регресія, регресійний аналіз, VAR-модель, міграція та інші.	Боргова політика
Десятий (світло рожевий)	35	прямі іноземні інвестиції, бізнес, обмінні курси, азійські країни, споживання, структура капіталу, відкритість торгівлі, оподаткування тощо.	Міжнародні інвестиції
Одинадцятий (світло зелений)	29	адаптивне навчання, бізнес цикли, економічний спад, відсоткові ставки, машинне навчання, макроекономічне регулювання, гіперінфляція, безробіття та інші.	Міждисциплінарний
Дванадцятий (світло фіолетовий)	28	прибутковість банку, центральний банк, економічне відновлення, податковий простір, GMM оцінка, макропруденційне регулювання, координаційна політика, структурні зміни, податкові доходи тощо.	Діяльність центральних банків
Тринадцятий (світло коричневий)	15	дефляція, фінансова відкритість, макропруденційна політика, сталий розвиток, стале зростання та інші.	Макропруденційна політика
Чотирнадцятий (світло помаранчевий)	11	кліматичні зміни, кліматична політика, кліматичні ризики, екологічна макроекономіка, зелені фінанси, борг, фінансова нестабільність та інші.	Кліматична політика

Джерело: сформовано автором за допомогою VOSvievier 1.6.20.0 на основі наукометричної бази Scopus

ліз ключових слів, важливим етапом бібліометричного дослідження є оцінювання географічної структури наукової співпраці. Аналіз мережі співавторства між країнами дозволяє визначити рівень міжнародної наукової інтеграції та встановити регіональні особливості формування наукового дискурсу щодо проблем макроекономічної стабільності. На рисунку 3 представлено географічний перерозподіл наукових робіт у розрізі поняття «макроекономічна стабільність» протягом 2015–2025 років.

Результати кластеризації країн засвідчили наявність дев'яти основних кластерів міжнародної наукової співпраці, кожен з яких характеризується різною інтенсивністю взаємозв'язків, кількістю наукових публікацій та рівнем впливу окремих країн-лідерів на розвиток досліджень у зазначеній сфері. Деталізований огляд складу кластерів наукових праць щодо макроекономічної стабільності представлений у таблиці 2.

Перший кластер об'єднує переважно європейські країни з різним рівнем економічного розвитку, включаючи держави Європейського Союзу, країни Західних Балкан та Україну. У контексті макроекономічної стабільності для цих країн характерною є орієнтація на забезпечення фіскальної дисципліни, підтримання цінової стабільності, підвищення конкурентоспроможності національних економік та адаптацію до зовнішніх економічних і геополітичних викликів. Слід зазначити, що Україна має 43 зв'язки. Загальна сила зв'язків становить 156, кількість пов'язаних документів – 190. Другий кластер об'єднує розвинені економіки Європи

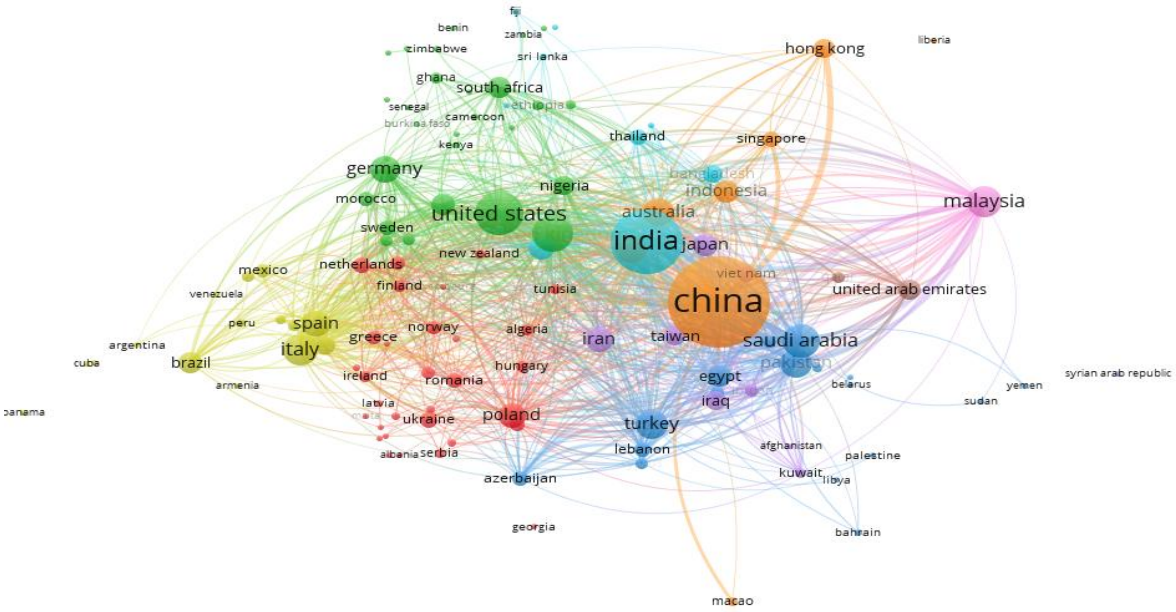

Рисунок 3 – Географічний перерозподіл наукових робіт у розрізі поняття «макроекономічна стабільність» протягом 2015–2025 років

Джерело: сформовано автором за допомогою VOSvievier 1.6.20.0 на основі наукометричної бази Scopus

Таблиця 2 – Якісний склад сформованих кластерів наукових праць щодо макроекономічної стабільності у регіональному контексті за 2015–2025 р.

1 кластер (червоний) Албанія, Алжир, Бельгія, Боснія і Герцеговина, Болгарія, Хорватія, Чехія, Данія, Естонія, Фінляндія, Грузія, Греція, Угорщина, Ісландія, Ірландія, Ізраїль, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Нова Зеландія, Північна Македонія, Норвегія, Польща, Румунія, Сербія, Словаччина, Словенія, Туніс, Україна	**2 кластер (зелений)** Австрія, Бенін, Болівія, Ботсвана, Буркіна-Фасо, Камерун, Кот-д'Івуар, Ефіопія, Франція, Німеччина, Гана, Кенія, Малаві, Марокко, Намібія, Нігерія, Філіппіни, Руанда, Сенегал, Південно-Африканська Республіка (ПАР), Швеція, Швейцарія, Танзанія, Того, Уганда, Велика Британія, Сполучені Штати Америки (США), Замбія, Зімбабве.	**3 кластер (синій)** Азербайджан, Бахрейн, Кіпр, Єгипет, Казахстан, Киргизстан, Ліван, Лівія, Оман, Пакистан, Палестина, Саудівська Аравія, Судан, Туреччина, Узбекистан, Ємен
4 кластер (оливковий) Аргентина, Вірменія, Бразилія, Чилі, Колумбія, Куба, Домініканська Республіка, Еквадор, Італія, Мексика, Панама, Перу, Португалія, Іспанія, Венесуела	**5 кластер (фіолетовий)** Афганістан, Іран, Ірак, Японія, Йорданія, Кувейт, Сирія, Тайвань, В'єтнам	**6 кластер (блакитний)** Бангладеш, Бутан, Бруней-Даруссалам, Канада, Фіджі, Індія, Непал, Шрі-Ланка
7 кластер (помаранчевий) Австралія, Китай, Гонконг, Індонезія, Ліберія, Макао, Сінгапур, Південна Корея	**8 кластер (коричневий)** Маврикій, Катар, Об'єднані Арабські Емірати	**9 кластер (фіолетовий)** Малайзія та Сомалі

Джерело: сформовано автором за допомогою VOSvievier 1.6.20.0 на основі наукометричної бази Scopus

та Північної Америки разом із країнами Африки, для яких характерним є дослідження проблем макроекономічної стабільності в умовах структурних трансформацій, економічного розвитку та подолання соціально-економічних дисбалансів. Наявність у кластері США, Великої Британії, Німеччини та Франції свідчить про активну міжнародну наукову співпрацю щодо формування механізмів забезпечення економічної стійкості як у розвинених країнах, так і в економіках, що розвиваються. Третій кластер об'єднує переважно країни Близького Сходу, Північної Африки та Центральної Азії, для яких питання макроекономічної стабільності тісно повнязані з впливом геополітичних факторів, ресурсною залежністю економік та структурними реформами. Четвертий кластер об’єднує переважно країни Латинської Америки, а також держави Південної Європи, для яких характерними є дослідження макроекономічної стабільності в умовах циклічних економічних коливань, боргових ризиків та зовнішньоекономічної залежності. П'ятий кластер об’єднує країни Азії та Близького Сходу, які характеризуються різними моделями економічного розвитку, але спільною увагою до забезпечення макроекономічної стабільності в умовах зовнішніх викликів та структурних змін. Шостий кластер об’єднує країни Південної Азії, Океанії та Північної Америки, для яких дослідження макроекономічної стабільності переважно пов'язані з питаннями фінансової інклюзії та підвищення стійкості до економічних і природно-кліматичних шоків. Сьомий кластер об'єднує країни Азіатсько-Тихоокеанського регіону, які відіграють важливу роль у світовій економіці та міжнародній торгівлі. Для цього кластера характерна концентрація досліджень на питаннях забезпечення макроекономічної стабільності через розвиток зовнішньої торгівлі, інноваційної діяльності, цифрової трансформації та підвищення міжнародної конкурентоспроможності. У контексті макроекономічної стабільності наукові дослідження країн восьмого кластеру зосереджені на питаннях диверсифікації економіки та зниження залежності від сировинних доходів. Дев’ятий кластер представлений Малайзією та Сомалі, що свідчить про формування окремого напряму наукової співпраці навколо дослідження макроекономічної стабільності в країнах із суттєво відмінними соціально-економічними умовами розвитку.

Провівши бібліографічний аналіз поняття «макроекономічна стабільність» у часовому, категоріальному та просторовому вимірах, на наступному кроці проводимо бібліографічний аналіз наукових праць, присвячених сталому розвитку, який дасть змогу простежити трансформацію наукових підходів, визначити ключові тематичні напрями та оцінити місце макроекономічної стабільності в досягненні довгострокових економічних, соціальних та екологічних цілей. На рисунку 4 представлено динаміку наукових робіт у розрізі поняття «сталий розвиток» протягом 2015–2025 років.

Графік демонструє стійке зростання кількості публікацій протягом 2015–2025 років: від приблизно 18663 документів у 2015 році до близько 139925 документів у 2025 році. Особливо швидке зростання спостерігається після 2023 року, що пов’язано із загостренням геополітичної ситуації у світі внаслідок війни в Україні.

Перерозподіл наукових робіт у розрізі поняття «сталий розвиток» за провідними країнами світу протягом 2015–2025 років свідчить, що провідними центрами є Китай, Індія, США, Великобританія, Італія, Німеччина, Австрія, Іспанія, Індонезія та Малайзія. Слід відзначити суміжні тенденції у порівнянні з бібліографічним аналізом поняття «макроекономічна стабільність», оскільки провідні країни кластерів співпадають із зазначеними вище країнами, що свідчить про взаємодоповнюваність та взаємозалежність досліджуваних понять. Для візуалізації цього, представлено карту контекстуально-часового виміру досліджень з питань макроекономічної стабільності та сталого розвитку протягом 2015–2025 років (рис. 5).

Під час дослідження наукових праць у розрізі макроекономічної стабільності та сталого розвитку було проаналізовано 32 ключових слова, об’єднаних у

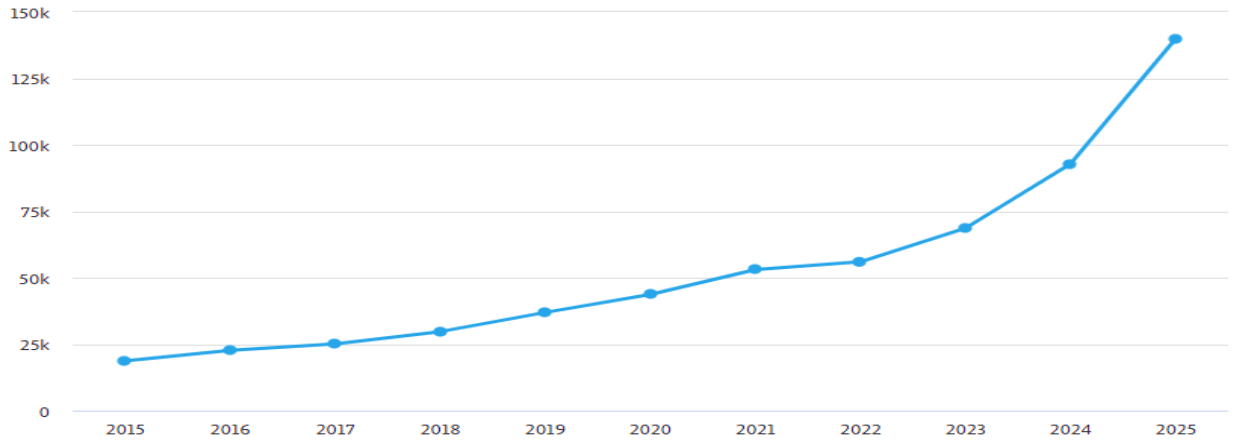

Рисунок 4 – Динаміка наукових робіт у розрізі поняття «сталий розвиток» протягом 2015–2025 років

Джерело: сформовано автором на основі наукометричної бази Scopus

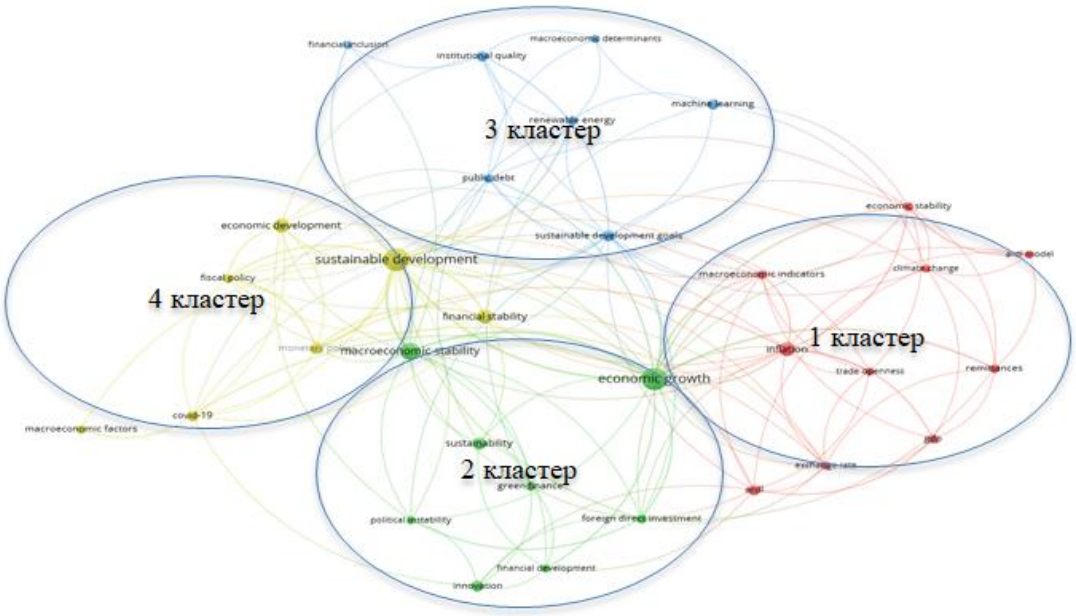

Рисунок 5 – Візуалізаційна карта контекстуально-часового виміру досліджень з питань макроекономічної стабільності та сталого розвитку протягом 2015–2025 років

Джерело: сформовано автором за допомогою VOSvievier 1.6.20.0 на основі наукометричної бази Scopus

4 кластери. Загальна кількість зв'язків становила 142, а сила зв'язків – 192.

Перший кластер об'єднав 10 ключових слів, серед яких: ARDL-модель, кліматичні зміни, економічна стабільність, обмінний курс, ВВП, інфляція, макроекономічні індикатори, грошові перекази та відкритість торгівлі. Центральним елементом кластеру виступає інфляція, яка характеризується 18 зв'язками та згадується у 13 наукових публікаціях. Тематичне наповнення кластеру свідчить про значну увагу дослідників до впливу макроекономічних показників і зовнішньоекономічних факторів на забезпечення економічної стабільності. Відповідно, виокремлено зв'язок у межах ланцюга «макроекономічні показники – економічна стабільність (8 ЦСР)». Другий кластер включає 8 ключових слів, а саме: економічне зростання, фінансовий розвиток, прямі іноземні інвестиції, зелені фінанси, інновації, макроекономічна стабільність, політична нестабільність та сталість. Домінуючим ключовим словом є економічне зростання, яке має 18 зв'язків і зустрічається у 33 документах. Цей кластер відображає взаємозв'язки у межах ланцюга «чинники економічного розвитку – досягнення цілей сталого розвитку». Третій кластер сформований 7 ключовими словами, серед яких: фінансова інклюзія, інституційна якість, машинне навчання, макроекономічні детермінанти, державний борг, відновлювана енергетика та Цілі сталого розвитку. Центральне місце в кластері займають Цілі сталого розвитку, які характеризуються 17 зв'язками та представлені у 8 публікаціях. Зміст кластеру відображає взаємозв'язки у межах ланцюга «енергетична трансформація – забезпечення сталого розвитку». Четвертий кластер об'єднав 7 ключових слів: COVID-19, економічний розвиток, фінансова стабільність, фіскальна політика, макроекономічні фактори, монетарна політика та сталий розвиток. Найбільш впливовим ключовим словом є сталий розвиток, який має 20 зв'язків та згадується у 36 документах. Тематика кластеру передбачає взаємозв'язки «монетарна політика – сталий розвиток».

Географічний перерозподіл наукових робіт у розрізі понять «макроекономічна стабільність» та «сталий розвиток» протягом 2015–2025 років представлений на рисунку 6. Аналіз мережі співавторства за країнами дозволив виокремити 5 кластерів, які охоплюють 20 країн та формують 56 взаємозв'язків. Загалом отримані результати свідчать про наявність розгалуженої міжнародної наукової співпраці, де дослідження проблем макроекономічної стабільності та сталого розвитку здійснюються в межах як регіональних, так і міжконтинентальних наукових мереж.

Після проведення бібліометричного аналізу наукових публікацій, присвячених проблематиці макроекономічної стабільності та сталого розвитку, доцільно перейти до аналітичної оцінки сучасних соціально-економічних та зовнішньоекономічних тенденцій. Для цього дослідження охоплює період 2015–2025 рр., що дає змогу простежити динаміку ключових макроекономічних показників у контексті глобальних викликів та трансформаційних процесів. Основну увагу зосереджено на Україні, а також на європейських країнах, які за результатами кластерного аналізу були віднесені до одного кластеру з Україною (табл. 2), що свідчить про схожість наукових інтересів та дослідницьких підходів. Відповідно, надалі аналіз тенденцій соціально-економічних та зовнішньоекономічних показників

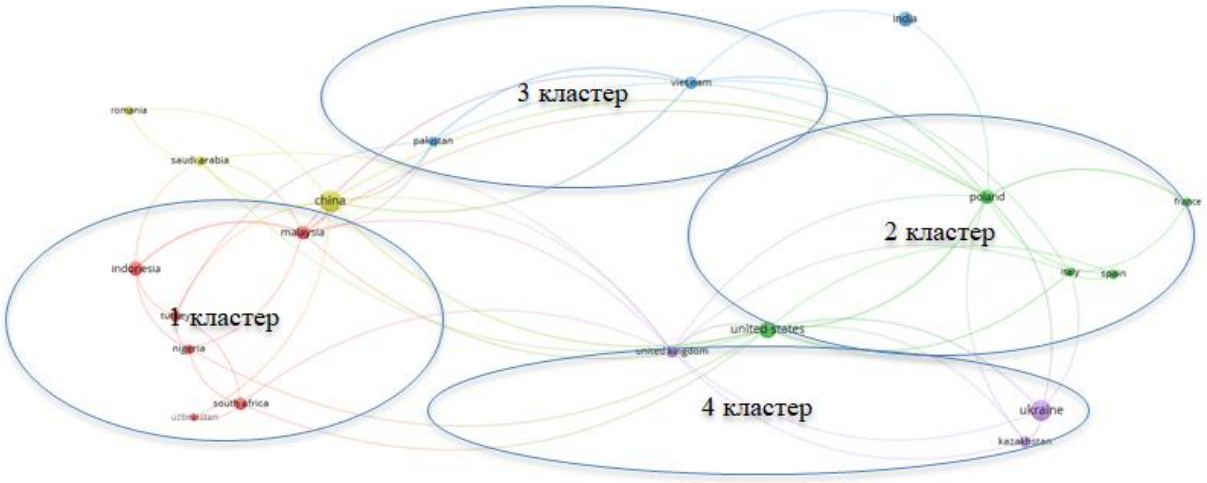

Рисунок 6 – Географічний перерозподіл наукових робіт у розрізі понять «макроекономічна стабільність» та «сталий розвиток» протягом 2015–2025 років

Джерело: сформовано автором за допомогою VOSvievier 1.6.20.0 на основі наукометричної бази Scopus

Албанії, Бельгії, Боснії і Герцеговини, Болгарії, Хорватії, Чехії, Данії, Естонії, Фінляндії, Греції, Угорщини, Ісландії, Ірландії, Латвії, Литви, Люксембургу, Мальти, Нідерландів, Нової Зеландії, Норвегії, Польщі, Румунії, Сербії, Словаччини, Словенії та Україна проводиться на основі даних Світового банку [10], Євростату [11] та Національного банку України [12] протягом 2015–2025 років.

На рисунку 7 представлені описові статистики основних соціально-економічних, зокрема рівень інфляції (inflation), обсяг ВВП (GDP), рівень безробіття (unempl), що характеризують реалізацію ЦСР 8, та зовнішньоекономічних індикаторів таких, як рівень державного боргу (cgd), ріст імпорту (deltaimport) та експорту (deltaexport), що характеризують реалізацію ЦСР 8 та 17.

Аналіз середніх значень свідчить, що середній рівень інфляції становив 3,65% у розрізі 31 європейської країни. Найвищий рівень інфляції спостерігався в Україні (48,7%) у 2015 році, що було пов'язано із девальвацією національної валюти, загостренням політичної ситуації в країні та військовими діями на сході України. На противагу цьому, найнижчий рівень інфляції був зафіксований у Греції у 2015 році (-1,736%), що було спровоковано тим, що після боргової кризи уряд був змушений реалізовувати програми бюджетної економії (austerity measures), які передбачали скорочення державних видатків, зменшення зарплат у державному секторі та підвищення податків. Як наслідок, це призвело до зниження сукупного попиту в економіці. Слід зауважити, що у більшості європейських країн рівень інфляції коливався у межах 5% протягом 2015-2025 років, що свідчить про помірний рівень розвитку макроекономічного середовища.

Середній ріст ВВП дорівнював 2,689% у європейських країнах протягом 2015–2025 років. Найвищий ріст в Ірландії у 2015 році, що становило 24,623% та отримало назву «лепріконська економіка». Це було пов'язано із переміщенням активів транснаціональних корпорацій (перенесення значної частки інтелектуальних прав американських технологічних та фармацевтичних корпорацій) та підтриманням найнижчої ставки податку на прибуток корпорацій у Європі (12,5%), унаслідок чого офіційний ВВП зріс більш ніж на 25%, хоча реальне розширення виробництва та економічна активність були значно меншими. На противагу цьому,

Variable	Obs	Mean	Std. dev.	Min	Max
inflation	286	3.648968	4.787987	-1.735888	48.69986
gdp	286	2.689138	4.016752	-28.75858	24.62399
unempl	286	7.080346	4.277621	2.015	27.695
cgd	286	15.4252	29.9764	0	116.1555
deltaimport	286	4.784318	7.925438	-20.22352	40.36676
deltaexport	286	4.280677	8.772697	-42.04589	52.09737

Рисунок 7 – Описові статистики соціально-економічних та зовнішньоекономічних показників європейських країн (у т.ч. України) протягом 2015–2025 років

Джерело: авторська розробка на основі StataSE 18

найнижче значення показника спостерігалося в Україні у 2022 році, що становило -28,759%. що відображає різке погіршення макроекономічної динаміки внаслідок повномасштабної війни, руйнування виробничої інфраструктури, скорочення експорту та внутрішнього споживання. Таке падіння є наслідком комплексного впливу шокових факторів пропозиції та попиту, а також значної невизначеності в економічному середовищі, що призвело до суттєвого зниження економічної активності в країні.

Середнє значення рівня безробіття склало 7,08% від робочої сили. Найвищий рівень безробіття зафіксовано в Боснії та Герцовині у 2015 році, що становило 27,695%. Це було пов'язано з повільним відновленням економіки після затяжного перехідного періоду, що мало структурний вплив на ринок праці. Додатковими чинниками виступали слабка інвестиційна активність та низький рівень створення нових робочих місць у приватному секторі. Найнижчий рівень безробіття був характерний для Чехії у 2019 році – 2,015%. Слід зазначити, що економіка Чехії у цей період перебувала на етапі стабільного зростання, значною мірою завдяки потужному розвитку промислового сектору, зокрема автомобілебудування та машинобудування, що сприяло зниженню безробіття до історично низьких значень.

Середній рівень державного боргу становив 15,43% від ВВП. Найвищий рівень показника зафіксовано в Ісландії у 2015 році (116,5%), що було спровоковано масштабною банківською кризою в країні, яка призвела до фактичного банкрутства трьох найбільших банківських установ. Це зумовило необхідність державного втручання, рекапіталізації фінансового сектору та взяття на себе значних зобов'язань приватного боргу, що суттєво збільшило співвідношення державного боргу до ВВП у коротко- та середньостроковій перспективі. Станом на кінець 2025 року рівень державного боргу в Україні становив 101,2% від ВВП. Слід зазначити, що у країнах-членах Європейського Союзу рівень державного боргу характеризується різним ступенем варіативності залежно від фіскальної політики, стадії економічного циклу та рівня державних запозичень.

Водночас середні темпи приросту імпорту та експорту становили відповідно 4,78% та 4,28%, що свідчить про загальну тенденцію до зростання зовнішньоторговельної активності у досліджуваний період.

Оцінка варіації показників демонструє суттєві відмінності в рівні їхньої мінливості. Найбільшим стандартним відхиленням характеризується рівень державного боргу (29,976%), що вказує на значну неоднорідність даних між країнами та часовими періодами. Натомість рівень інфляції та ріст ВВП характеризуються відносно нижчим стандартним відхиленням – 4,787% та 4,016% відповідно, що свідчить про більш стабільну динаміку цих показників протягом 2015–2025 років.

Відповідно, результати описової статистики свідчать про достатню варіативність досліджуваних змінних, що є важливою передумовою для подальшого економетричного аналізу. Значний діапазон значень окремих показників підтверджує наявність відмінностей у макроекономічному розвитку досліджуваних країн, зокрема у контексті виявлення закономірностей взаємозв'язку між інфляцією, економічним зростанням, безробіттям, державним боргом та зовнішньоторговельною діяльністю.

Висновки. Проведений бібліометричний аналіз засвідчив значне зростання наукового інтересу до проблематики макроекономічної стабільності та сталого розвитку протягом 2015–2025 років, що відображається як у збільшенні кількості наукових публікацій, так і в розширенні тематичного спектра досліджень. Встановлено, що сучасний науковий дискурс щодо макроекономічної стабільності концентрується навколо питань фінансової стабільності, монетарної та фіскальної політики, економічного зростання, державного боргу, міжнародних інвестицій, цифрової трансформації та кліматичних викликів. Водночас дослідження сталого розвитку характеризуються вираженим міждисциплінарним характером, охоплюючи екологічні, соціальні, економічні та технологічні аспекти розвитку суспільства.

Результати кластерного аналізу ключових слів підтвердили існування тісного взаємозв'язку між макроекономічною стабільністю та сталим розвитком. Зокрема, було виокремлено основні наукові напрями, що формують ланцюги взаємодії між макроекономічними показниками, економічним зростанням, фінансовим розвитком, інституційною якістю, енергетичною трансформацією та досягненням Цілей сталого розвитку (зокрема ЦСР 8 та 17). Це свідчить про поступове зміщення акцентів від дослідження окремих макроекономічних індикаторів до комплексного аналізу механізмів забезпечення довгострокової економічної, соціальної та екологічної стійкості.

Географічний аналіз наукових публікацій засвідчив високий рівень міжнародної наукової кооперації та формування регіональних кластерів досліджень. Встановлено, що Україна входить до спільних наукових мереж із європейськими країнами, що створює передумови для використання їхнього досвіду у формуванні ефективної політики забезпечення макроекономічної стабільності та реалізації принципів сталого розвитку.

Досліджено соціально-економічні (рівень інфляції, обсяг ВВП та рівень безробіття) та зовнішньоекономічні (рівень державного боргу, темпи зростання імпорту та експорту) показники України та 30 європейських країн. Зазначені країни було віднесено до єдиного кластера наукової співпраці в контексті бібліографічного дослідження макроекономічної стабільності, що дозволило забезпечити порівнянність результатів та виявити спільні закономірності їхнього економічного розвитку. Аналіз здійснено на основі описових статистик, що дало змогу оцінити середні значення, варіативність та структурні особливості ключових

макроекономічних індикаторів, а також ідентифікувати характерні тенденції їх динаміки в межах досліджуваної сукупності країн.

Отримані результати стали підґрунтям для подальшого етапу дослідження, який передбачає аналітичну оцінку соціально-економічних та зовнішньоекономічних тенденцій України у порівнянні з європейськими країнами, що належать до одного кластеру наукової співпраці, з метою визначення потенційних векторів розвитку та можливостей адаптації успішних практик забезпечення макроекономічної стабільності в умовах досягнення Цілей сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. ЦСР у дії. United Nations. URL: https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku
2. Олексієнко Д. В. Особливості імплементації макроекономічних моделей в практику регулювання відбудови економіки України. *Економічний вісник Дніпровської політехніки.* 2024. № 4. С. 33–40. DOI: https://doi.org/10.33271/ebdut/88.033
3. Ханова О. В., Скібіна С. О. Сталий розвиток країн ЄС: методика й індикатори оцінювання. *Проблеми економіки.* 2017. № 3. С. 20–32. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2017-3_0-pages-20_32.pdf
4. Бикова А. Л., Галєєв О. С. Визначення системи індикаторів макроекономічного розвитку України у післявоєнний період. *Економічний простір*. 2025. № 198. С. 148–155. DOI: https://doi.org/10.30838/EP.198.148-155
5. Степаненко Т. О. Теоретичні та методичні засади сталого розвитку підприємництва. *Економіка та управління підприємствами.* 2020. № 6. С. 136–141. DOI: https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-6-23
6. Величко К. Ю. Макроекономічна політика України в контексті євроінтеграції: виклики воєнного часу та стратегічні пріоритети. *Економічний простір.* 2024. № 1. С. 56–69. URL: https://repo.btu.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/35c776dc-7dc3-45de-b35a-79f8fc8296da/content
7. Огієнко А. Сталий розвиток підприємства: сутність поняття, перспективи та перешкоди. *Scientific journal "Modeling the development of the economic systems"*. 2024. № 3. С. 222–228. DOI: https://doi.org/10.31891/mdes/2024-13-31
8. Sule, S.A., Emek, M. L., Hakim, L. And Putro, T. R. (2025). The Impact of Business Cycle on Economic Growth in Selected Five African Countries: A Dynamic Panel Data Analysis. *Research on World Agricultural Economy*. DOI: https://doi.org/10.36956/rwae.v6i4.1944
9. Liu, J., Shi, Y. and Yang, S. (2025). Impact of economic risk on sovereign environmental, social, and governance performance: global evidence. *Finance Research Letters.* DOI: https://doi.org/10.1016/j.frl.2025.108344
10. World Development Indicators. World Bank. URL: https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators#
11. Database. *Eurostat.* URL: https://ec.europa.eu/eurostat/data/database
12. Макроекономічні показники. *Національний банк України.* URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators
13. Сталий розвиток : підручник / за ред. Л. Г. Мельника та Ю. М. Дерев'янка. Суми: Університетська книга, 2026. 332 с. URL: https://econ.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2026/03/melnyk_derevianko_sustainable_development_pidruchnyk_2026_ua.pdf
14. Sustainable development: EU experience and practice of Ukraine: a study guide / edited by Leonid Melnyk. Sumy: University book, 2025. 480 p. URL: https://econ.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2026/03/melnyk_sustainable_development_study_guide_2025_en.pdf
15. Цифрові трансформації для забезпечення еколого-економічного розвитку та цивільного захисту : монографія / В. І. Вороненко та ін. ; за заг. ред. О. В. Кубатка, В. І. Вороненка. Суми : СумДУ, 2025. 195 с. URL: https://econ.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2026/03/kubatko_voronenko_digital_transformations_monograph_2025_ua.pdf

REFERENCES:

1. TsSR u dii. United Nations. Available at: https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku
2. Oleksiienko D. V. (2024). Osoblyvosti implementatsii makroekonomichnykh modelei v praktyku rehuliuvannia vidbudovy ekonomiky Ukrainy. *Ekonomichnyi visnyk Dniprovskoi politekhniky.* № 4. S. 33–40. DOI: https://doi.org/10.33271/ebdut/88.033
3. Khanova O. V., Skibina S. O. (2017). Stalyi rozvytok krain YeS: metodyka y indykatory otsiniuvannia. *Problemy ekonomiky.* № 3. S. 20–32. Available at: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2017-3_0-pages-20_32.pdf
4. Bykova A. L., Halieiev O. S. (2025). Vyznachennia systemy indykatoriv makroekonomichnoho rozvytku Ukrainy u pisliavoiennyi period. *Ekonomichnyi prostir.* № 198. S. 148–155. DOI: https://doi.org/10.30838/EP.198.148-155
5. Stepanenko T. O. (2020). Teoretychni ta metodychni zasady staloho rozvytku pidpryiemnytstva. *Ekonomika ta upravlinnia pidpryiemstvamy.* № 6. S. 136–141. DOI: https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-6-23
6. Velychko K. Yu. (2024). Makroekonomichna polityka Ukrainy v konteksti yevrointehratsii: vyklyky voiennoho chasu ta stratehichni priorytety. *Ekonomichnyi prostir.* № 1. S. 56–69. Available at: https://repo.btu.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/35c776dc-7dc3-45de-b35a-79f8fc8296da/content
7. Ohiienko A. (2024). Stalyi rozvytok pidpryiemstva: sutnist poniattia, perspektyvy ta pereshkody. *Scientific journal "Modeling the development of the economic systems".* № 3. S. 222–228. DOI: https://doi.org/10.31891/mdes/2024-13-31
8. Sule, S.A., Emek, M. L., Hakim, L. And Putro, T. R. (2025). The Impact of Business Cycle on Economic Growth in Selected Five African Countries: A Dynamic Panel Data Analysis. Research on World Agricultural Economy. DOI: https://doi.org/10.36956/rwae.v6i4.1944
9. Liu, J., Shi, Y. and Yang, S. (2025). Impact of economic risk on sovereign environmental, social, and governance performance: global evidence. *Finance Research Letters.* DOI: https://doi.org/10.1016/j.frl.2025.108344
10. World Development Indicators. World Bank. Available at: https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators#
11.Database. Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/data/database

12. Makroekonomichni pokaznyky. Natsionalnyi bank Ukrainy. Available at: https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators
13. Stalyi rozvytok : pidruchnyk / za red. L. H. Melnyka ta Yu. M. Derevianka. Sumy: Universytetska knyha, 2026. 332 s. Available at: https://econ.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2026/03/melnyk_derevianko_sustainable_development_pidruchnyk_2026_ua.pdf
14. Sustainable development: EU experience and practice of Ukraine: a study guide / edited by Leonid Melnyk. Sumy: University book, 2025. 480 p. Available at: https://econ.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2026/03/melnyk_sustainable_development_study_guide_2025_en.pdf
15. Tsyfrovi transformatsii dlia zabezpechennia ekoloho-ekonomichnoho rozvytku ta tsyvilnoho zakhystu : monohrafiia / V. I. Voronenko ta in. ; za zah. red. O. V. Kubatka, V. I. Voronenka. Sumy : SumDU, 2025. 195 s. Available at: https://econ.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2026/03/kubatko_voronenko_digital_transformations_monograph_2025_ua.pdf

MACROECONOMIC STABILITY AS A DRIVER OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT: SYNERGY OF BIBLIOMETRIC AND TREND ANALYSIS ON THE EXAMPLE OF UKRAINE AND EUROPEAN COUNTRIES

Alina Yefimenko
PhD, Assistant of the Economic Cybernetics Department,
Sumy State University

The article examines the relationship between macroeconomic stability and sustainable development through the integration of bibliometric analysis and the assessment of their quantitative indicators. Using the Scopus scientometric database, the study analyzes the dynamics of scientific publications over the period 2015-2025, identifies the main research themes based on the established clusters, and explores the characteristics of international scientific collaboration in the context of macroeconomic stability and sustainable development. The results of the cluster analysis make it possible to distinguish the most influential areas of current research, including financial stability, monetary and fiscal policy, economic growth, international investment, institutional quality, energy transition, and climate policy. These thematic clusters demonstrate the growing interdisciplinary nature of macroeconomic stability research and its increasing integration with sustainability-oriented studies. In addition, the study evaluates key socio-economic indicators (inflation rate, GDP level, and unemployment rate) as well as external economic indicators (public debt level, import growth, and export growth) for Ukraine and 30 European countries that belong to a single scientific collaboration cluster. The assessment is conducted on the basis of descriptive statistical analysis, which enables a systematic comparison of macroeconomic conditions across countries and highlights both converging and diverging trends in their economic performance. The analysis identifies average, minimum, and maximum values of macroeconomic indicators. The findings can be used to inform the formulation of strategic directions of public policy aimed at strengthening macroeconomic stability in the context of achieving the Sustainable Development Goals 8 and 17.

Keywords: *macroeconomic stability, sustainable development, GDP, socio-economic development, inflation rate, foreign economic activity.*

JEL Classification: *E60, E63, O11, Q01*

Дата надходження статті: 10.06.2026
Дата прийняття статті до публікації: 17.07.2026
Дата публікації статті: 30.07.2026